

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตกาลถึงปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศได้มามีบทบาทต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มสูงขึ้นของสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ กล่าวคือช่วงปีทศวรรษ 1970s สัดส่วนมูลค่าการค้าเฉลี่ยร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หรือมีมูลค่าประมาณ 40,321 ล้านบาท แต่หลังจากนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยลำดับ และยังเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษ 1980s ซึ่งมีมูลค่าการค้าประมาณ 262,104 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 45 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และในปลายทศวรรษ 1990s (ค.ศ. 1990 - 1996) มูลค่าการค้าประมาณ 2,658,692 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

จากมูลค่าการค้าระหว่างประเทศที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจของไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดที่เชื่อมโยงค้าขายอยู่กับเศรษฐกิจของต่างประเทศ การผลิตส่วนใหญ่จึงเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ขณะเดียวกันประเทศไทยก็มีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ๆ เพียงไม่กี่ประเทศ ดังนั้นโอกาสที่ประเทศไทยจะสร้างอำนาจต่อรองทางการค้าจึงเป็นไปได้ยากลำบาก และจากการพึ่งพาการค้าในระบบเปิดมากเกินไปนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากการขึ้นลงของระบบเศรษฐกิจโลกจึงเป็นไปได้ง่าย⁽¹⁾

ภาวะเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ช่วงกลางปีเป็นต้นมาได้เกิดวิกฤตรุนแรงถึงขั้นส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงอย่างมาก แม้ว่าประเทศไทยจะได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF : International Monetary Fund) แต่จากปัญหาความเชื่อมั่นของเศรษฐกิจไทยประกอบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจการเงินในภูมิภาคนี้ส่งผลให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงอย่างมาก อย่างไรก็ตามในครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2540 ภาวะการค้ามีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยการส่งออกฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การนำเข้าขบเขาลงทำให้เกิดดุลการค้าเกินดุล

⁽¹⁾รายงานเศรษฐกิจ มีนาคม 2538 กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตลาดส่งออกยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนตลาดการส่งออกของไทยเรียงตามลำดับความสำคัญ 5 อันดับ ดังนี้ ตลาดอาเซียนร้อยละ 19.7 สหรัฐอเมริการ้อยละ 19.6 สหภาพยุโรปร้อยละ 16.1 ญี่ปุ่นร้อยละ 15 และตลาดอื่นๆ ร้อยละ 29.6 ได้แก่ ตลาดเอเชีย - แปซิฟิก ตลาดตะวันออกกลาง แอฟริกาและยุโรปตะวันออกที่ประเทศไทยส่งออกเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1 และ 2 ภาคผนวก)

จากสถิติการส่งออกของไทยจะเห็นได้ว่าตลาดส่งออกสูงสุด คือ ตลาดอาเซียนซึ่งเป็นตลาดประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีสัดส่วนส่งออกถึง 19.7 เปอร์เซ็นต์ และมีอัตราการเติบโตด้านการส่งออกค่อนข้างมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมีสูงซึ่งรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญกับการค้าในลักษณะนี้จึงได้จัดระบบการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านเป็นเขตการค้าพิเศษชายแดนหรือ SBEZ (Special Border Economic Zones) และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ดังนี้

1. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ประกอบด้วย อินโดเนเซีย มาเลเซีย และไทย⁽²⁾
2. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ⁽³⁾ ประกอบด้วย กัมพูชา ไทย ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และจีน (มณฑลยูนนาน)⁽⁴⁾
3. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป ประกอบด้วย ไทย อินเดีย บังกลาเทศ ศรีลังกา และเมียนมา⁽⁵⁾

การพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านควรได้รับการส่งเสริมในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ดังนั้นกระทรวงพาณิชย์จึงจัดระบบเป็นลักษณะการค้ากับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และ หกเหลี่ยม

.....
 (2),(4)และ(5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ.2540-2544 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (หน้า 98)

(3) สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ คือส่วนหนึ่งของพื้นที่ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ

เศรษฐกิจเพื่อขยายโอกาสการค้าและการลงทุน⁽⁶⁾ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาการพาณิชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาตลาดในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งในปี 2540 การส่งออกมูลค่า 79,988.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 23.7

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง คอมพิวเตอร์อุปกรณ์และชิ้นส่วน อาหารทะเลสด แช่เย็นและแช่แข็ง เคมีภัณฑ์และข้าว เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ (นำเข้ามาผลิตเพื่อส่งออก) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เหล็กและเหล็กกล้า เคมีภัณฑ์และเครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม เป็นต้น

ตารางที่ 1.1 การส่งออกสู่ประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่าง ปี 2539 - ปี 2540

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเทศ	ปี 2539	ปี 2540	อัตราการขยายตัว(%)
พม่า	8,078.7	12,574.9	55.7
ลาว	9,200.8	11,912.4	29.5
จีน	47,369.9	55,501.1	17.2
รวม	64,649.4	79,988.4	23.7

ที่มา : ศูนย์สถิติการค้าพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

การค้ากับประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจดำเนินการผ่านจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ซึ่งช่องทางการค้าที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถทำการค้าอย่างมีประสิทธิภาพกับประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ คือ การค้าผ่านสหกรณ์ภาคเหนือตอนบน ซึ่งการค้าในปี 2540 มูลค่า 6,813.72 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 72.47 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 6,265.61 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 80.39 การนำเข้ามูลค่า 548.21 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.86 โดยแยกเป็นรายจังหวัด ได้ดังนี้

⁽⁶⁾แนวทางการพัฒนาการพาณิชย์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กระทรวงพาณิชย์ (หน้า 13)

1. จังหวัดตาก ช่องทางการค้าที่สำคัญผ่านด่านศุลกากรแม่สอด อำเภอแม่สอด เป็นเส้นทางผ่านเมียวดีสู่ย่างกุ้งเมืองหลวงของสหภาพพม่า การค้าในปี 2540 มูลค่า 3,185.37 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 198.76 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 3,162.89 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 198.70 การนำเข้ามูลค่า 22.48 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 207.52

2. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่องทางการค้าที่สำคัญ ผ่านด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอน จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านห้วยผึ้ง อำเภอเมือง ด่านศุลกากรแม่สะเรียง จุดผ่านแดนถาวรช่องทางบ้านเสาหิน จุดผ่านแดนชั่วคราวบ้านเสาหินและบ้านสามแลบ อำเภอแม่สะเรียง จุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านหัวตันนุ่น อำเภอขุนยวม และช่องทางการค้าผ่านอำเภอต่าง ๆ เช่น อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอสบเมย และอำเภอแม่ลาน้อย เป็นเส้นทางการค้าสู่รัฐฉาน รัฐกะยาและรัฐกอกู สหภาพพม่า การค้าในปี 2540 มูลค่า 103.70 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 46.96 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 12.12 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 49.80 การนำเข้ามูลค่า 91.58 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 46.56

3. จังหวัดเชียงใหม่ ช่องทางการค้าที่สำคัญผ่านทางจุดผ่อนปรนช่องก๊วยผาออกบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว สู่รัฐฉาน สหภาพพม่า การค้าในปี 2540 มูลค่า 182.76 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 549.07 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 108.53 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1,103.62 การนำเข้ามูลค่า 74.23 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 287.83

4. จังหวัดเชียงราย มีช่องทางการค้าที่สำคัญผ่านหลายช่องทางด้วยกัน ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สาย จุดผ่อนปรนสะพานข้ามแม่น้ำสาย ทำบ้านสายลมจอย ทำบ้านเหมืองแดง ทำบ้านปางห้า และทำบ้านเกาะทราย อำเภอแม่สาย เป็นเส้นทางสู่จังหวัดท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สหภาพพม่า นอกจากนั้นยังทำการค้าผ่านด่านศุลกากรเชียงของ จุดผ่อนปรนบ้านใจก่อ อำเภอเชียงของ จุดผ่อนปรนบ้านแจ่มป่อง อำเภอเวียงแก่น สู่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและช่องทางการค้าผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน ทำการค้ากับ 3 ประเทศ ได้แก่ เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองพง รัฐฉาน สหภาพพม่า และเส้นทางลำน้ำโขงสู่เมืองท่าเชียงรุ่ง (จิ่งหง) มณฑลยูนนาน (จีนตอนใต้)

การค้าในปี 2540 มูลค่า 3,306.11 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 26.90 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 2,952.41 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 26.23 การนำเข้ามูลค่า 353.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 32.81

5. จังหวัดพะเยา มีช่องทางการค้าที่สำคัญผ่านทางจุดผ่อนปรนชั่วคราวกึ่งหกบ้านฮวก กิ่งอำเภอภูซาง เป็นเส้นทางสู่เมืองคอบ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การค้าในปี 2540 มูลค่า 6.16 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 115.29 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 3.41 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 171.36 การนำเข้ามูลค่า 2.75 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 103.71

6. จังหวัดน่าน ช่องทางการค้าที่สำคัญผ่านด่านศุลกากรบ้านห้วยโก๋น-น้ำเงิน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จุดผ่อนปรนบ้านห้วยสะพาย อำเภอทุ่งช้าง และจุดผ่อนปรนบ้านใหม่ชายแดน กิ่งอำเภอสองแคว ติดต่อกับแขวงไซบุรีซึ่งเป็นเส้นทางสู่แขวงอุดมไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การค้าในปี 2540 มูลค่า 29.62 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 41.98 แยกเป็นการส่งออกมูลค่า 26.25 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 34.88 การนำเข้ามูลค่า 3.37 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 68.65

ประเภทสินค้าส่งออกที่สำคัญของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่ส่งออกไปสู่ประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางรถยนต์ ผ้าทอผ้าฝืน น้ำมันเชื้อเพลิง บุหรี่ไทย และผงชูรส เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ ไม้แปรรูป ไม้ซุง อัญมณี ไบยาสูบ ถ่านหินลิกไนท์ และผลไม้เมืองหนาว เป็นต้น

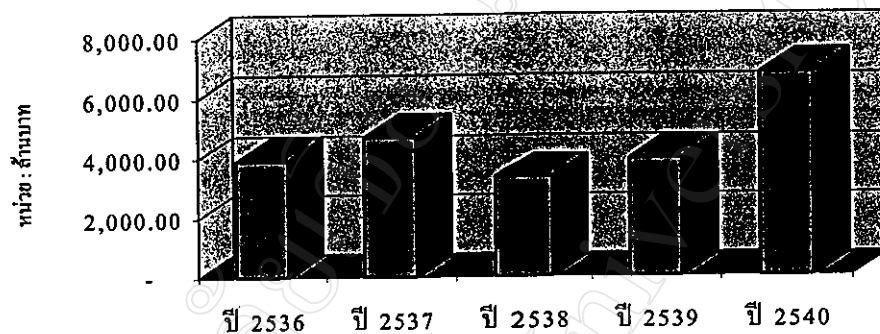
ตารางที่ 1.2 มูลค่าและอัตราการขยายตัวของกำลังการผลิตหน่อตอนบน

จังหวัด	มูลค่าการส่งออก (หน่วย : ล้านบาท)					มูลค่าการนำเข้า (หน่วย : ล้านบาท)					มูลค่าการค้ารวม (หน่วย : ล้านบาท)				
	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540
ตาก	1,365.85	2,057.92	804.22	1,058.90	3,162.89	62.03	21.90	9.80	7.31	22.48	1,427.88	2,079.82	814.02	1,066.21	3,185.37
แม่ฮ่องสอน	111.79	-	29.14	24.14	12.12	378.35	435.74	361.76	171.36	91.58	490.14	435.74	390.90	195.50	103.70
เชียงใหม่	7.18	4.43	1.96	9.02	108.53	288.76	65.50	11.63	19.14	74.23	295.94	69.93	13.59	28.16	182.76
เชียงราย	1,582.00	1,883.02	1,969.98	2,338.99	2,952.41	121.45	227.03	135.97	266.39	353.80	1,703.45	2,110.05	2,105.95	2,605.38	3,306.21
พะเยา	-	-	0.95	2.04	3.41	-	-	4.57	2.32	2.75	-	-	5.52	4.36	6.16
น่าน	-	-	15.82	40.31	26.25	-	-	3.27	10.75	3.37	-	-	19.09	51.06	29.62
รวม	3,066.82	3,945.37	2,822.07	3,473.40	6,265.61	850.59	750.17	527.00	477.27	548.21	3,917.41	4,695.54	3,349.07	3,950.67	6,813.82

จังหวัด	อัตราการส่งออกขยายตัว (%)					อัตรานำเข้าขยายตัว (%)					อัตราการค้ารวมขยายตัว (%)				
	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	ปี 2540
ตาก	194.82	50.67	60.92	31.67	198.70	72.52	64.69	55.25	25.41	207.52	107.21	45.66	60.86	30.98	198.76
แม่ฮ่องสอน	100.00	100.00	100.00	17.16	49.79	52.08	15.17	16.98	52.63	46.56	37.92	11.10	10.29	49.99	46.96
เชียงใหม่	4.85	38.30	55.76	360.20	1,103.22	47.85	77.32	82.24	64.57	287.83	45.89	76.37	80.57	107.21	549.01
เชียงราย	39.07	19.03	4.62	18.73	26.23	104.05	86.93	40.11	95.92	32.81	42.30	23.87	0.19	23.72	26.90
พะเยา	-	-	-	114.74	67.16	-	-	-	49.35	18.74	-	-	100.00	21.13	41.41
น่าน	-	-	-	154.80	34.88	-	-	-	228.75	68.65	-	-	100.00	167.47	41.99
รวม	90.00	28.65	28.47	23.08	80.39	33.03	11.81	29.75	9.44	14.86	35.82	19.86	28.68	17.96	72.47

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน

รูปที่ 1.1 มูลค่าการค้าของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบนกับประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ
ระหว่างปี 2536 - ปี 2540

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน

จากรูปที่ 1.1 ภาพรวมสถิติการค้าของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบน มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา แต่ในปี 2538 การค้าโน้มต่ำลงเนื่องจากเกิดปัญหาด้านชายแดนกับ สหภาพพม่า และเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ ในปี 2540 มูลค่าการค้าได้ขยายตัวสูงขึ้น แต่การค้าดังกล่าวยังคงมีปัญหาต่าง ๆ เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราไม่มีเสถียรภาพ ด้านการเมือง ด้านความมั่นคง ด้านกฎหมาย ด้านพิธีการศุลกากร ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ จึงเห็นได้ว่าปัญหาการค้าในภูมิภาคนี้เป็นอุปสรรคต่อแนวทางการพัฒนาการพาณิชย์ในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจของกระทรวงพาณิชย์ โดยเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางการค้าและทิศทางการค้าของประเทศไทยในบริเวณภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และหากได้รับการแก้ไขจะทำให้ระบบการค้าเป็นไปอย่างราบรื่นส่งผลให้การค้าในภูมิภาคนี้ได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปและจะส่งผลดีต่อประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจโดยรวม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาอุปสรรคทางการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ โดยผ่านทางจังหวัดภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงศักยภาพทางการค้าของประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการค้าในเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นการค้าระหว่างประเทศ

1.3.2 ทำให้ทราบถึงศักยภาพและความต้องการทางการค้า ของประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งผู้กำหนดนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำมาใช้วางแผนพัฒนาการค้าร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงอุปสรรคทางการค้าของประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่มีส่วนส่งผลกระทบต่อการค้าของประเทศไทย โดยกำหนดพื้นที่ทำการศึกษาเฉพาะบริเวณพรมแดนของจังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน ด้วยเหตุผลว่า การค้าชายกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นรูปแบบการค้าชายแดนเพราะจังหวัดดังกล่าว มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ เช่น สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและบางส่วนของสาธารณรัฐประชาชนจีนทางตอนใต้ การเปิดเสรีค้าขายติดต่อกันตามแนวชายแดนจะส่งผลต่อการพัฒนากระแสการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้ย่อมก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาจังหวัดภาคเหนือตอนบนให้เป็นประตูการค้าของประเทศในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต

1.5 คำนิยามศัพท์

1.5.1 สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ หมายถึง ประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนาน จีนตอนใต้)

1.5.2 หกจังหวัดภาคเหนือตอนบน หมายถึง จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยาและน่าน

1.5.3 เขตการค้าพิเศษชายแดนหรือ SEBZ (Special Border Economic Zones) หมายถึง สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ หกเหลี่ยมเศรษฐกิจและห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ

1.5.4 จุดผ่านแดนถาวร (Permanent Crossing Point) บริเวณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอคณะรัฐมนตรีขออนุมัติการขนส่งสินค้าข้ามแดนได้ ภายใต้ความรับผิดชอบของด่านศุลกากรที่กำหนด

1.5.5 จุดผ่อนปรน (Check Point for Border) หมายถึง บริเวณที่กระทรวงมหาดไทยมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาตให้มีการขนส่งสินค้าบางชนิดข้ามแดนได้เป็นครั้งคราวภายใต้ความรับผิดชอบของด่านศุลกากรที่กำหนด

1.5.6 จุดผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Crossing Point) หมายถึง บริเวณช่องทางที่รัฐมนตรีมหาดไทยเสนอให้คณะอนุกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเห็นชอบ